

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.030.01.2017
P/17/074

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/074 – Ochrona zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Piotr Iwański, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/162/2017 z dnia 5 października 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, ul. Wodna 27, 61-781 Poznań (dalej: Muzeum)
Kierownik jednostki kontrolowanej	prof. dr hab. Marzena Szmyt, Dyrektor Muzeum ¹ (dalej: Dyrektor) (dowód: akta kontroli str. 37-38)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

W Muzeum zapewniono warunki organizacyjne umożliwiające realizację, w latach 2013-2017 (do 30 września) zadań statutowych w zakresie ochrony zabytków archeologicznych, odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych.

Zabytki przejęte na własność Muzeum zabezpieczone były w warunkach zapewniających ich trwałe przechowywanie, przeprowadzanie prac konserwatorskich oraz w sposób dostępny do celów naukowych. Opracowano także szczegółowe procedury dotyczące sposobu przygotowywania materiałów i dokumentacji pochodzących z badań archeologicznych. Zdaniem NIK, procedury te nie zapewniały jednak prawidłowej realizacji wszystkich zadań związanych z przyjmowaniem w depozyt zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych, przekazywanych na podstawie decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków. Pracownicy wykonujący zadania związane z gromadzeniem i naukowym opracowywaniem zbiorów posiadali odpowiednie wykształcenie i doświadczenie zawodowe. Zabezpieczono środki na realizację zadań statutowych Muzeum związanych z opieką nad zabytkami archeologicznymi.

Formułując powyższą ocenę uwzględniono nieprawidłowości polegające w szczególności na: katalogowaniu zabytków niezgodnie z wymogami rozporządzenia³ określającego zakres, formy i sposób ich ewidencjonowania, nieujmowaniu zabytków archeologicznych przyjętych w depozyt w księdze depozytów Muzeum, nieprzeprowadzaniu inwentaryzacji zbiorów muzealnych, niewykazywaniu w sprawozdaniach stanu i ruchu zabytków archeologicznych przekazanych w depozyt.

¹ Od 3 marca 2008 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz.U. z 2004 r., Nr 202, poz. 2073).

Nieprawidłowo także opracowana została instrukcja bezpieczeństwa pożarowego oraz instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia. Stwierdzone nieprawidłowości nie wpłynęły dotąd w istotny sposób na realizację zadań statutowych Muzeum. W ocenie NIK, ich charakter stwarza jednak znaczące ryzyko, że mogą w przyszłości negatywnie oddziaływać na prawidłowość realizacji zadań w zakresie ochrony zabytków archeologicznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1 Prawne, organizacyjne i finansowe warunki zachowania trwałości zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych

Opis stanu faktycznego

1. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu jest samorządową jednostką kultury Miasta Poznania, będącego jego organizatorem. Placówka została wpisana do Rejestru Instytucji Kultury, prowadzonego przez organizatora, pod numerem RIK-V. oraz do Państwowego Rejestru Muzeów, prowadzonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) pod numerem 47/98⁴.

(dowód: akta kontroli str. 47-50)

Zgodnie z obowiązującym statutem, nadanym uchwałą Rady Miasta Poznania z 24 września 2013 r.⁵, do zadań Muzeum należało m.in. gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie i udostępnianie zbiorów w zakresie archeologii, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów z terenu Wielkopolski, w tym Poznania.

W strukturze organizacyjnej Muzeum funkcjonowały trzy działy archeologii: Pradziejowej, Historycznej i Pozaeuropejskiej. W działach tych, według stanu na 12 października 2017 r., zatrudnionych było 15 pracowników, z tego 14 legitymowało się wykształceniem wyższym w zakresie archeologii, a jeden wykształceniem wyższym w zakresie historii. Nadzór na działami archeologii pełnił zastępca Dyrektora ds. merytorycznych.

(dowód: akta kontroli str. 4-29, 102-104)

Do zadań Kierownika Działu Głównego Inwentaryzatora Muzealiów (dalej: GIM) należało m.in. nadzorowanie prac związanych z inwentaryzacją, katalogowaniem oraz ruchem muzealiów, prowadzenie księgi inwentarzowej zabytków archeologicznych, księgi depozytów, księgi wpływu zabytków, księgi ruchu zabytków i księgi zabytków niearcheologicznych. Ponadto, jego zadaniem było przygotowywanie umów użyczenia, protokołów zdawczo-odbiorczych oraz protokołów zwrotu zabytków. GIM sprawował nadzór nad katalogowaniem zbiorów muzealnych oraz pełnił obowiązki opiekuna Skarbca Muzeum. W Dziale GIM zatrudnione były cztery osoby z wykształceniem wyższym w zakresie archeologii.

(dowód: akta kontroli str. 42-44, 104)

2. W Muzeum opracowano wytyczne dotyczące przygotowania materiałów i dokumentacji pochodzących z badań archeologicznych, prowadzonych na terenie Poznania, powiatu poznańskiego i województwa wielkopolskiego. Wytyczne te zostały określone w Zarządzeniu Dyrektora Muzeum z 11 kwietnia 2016 r.⁶ Zgodnie z ww. wytycznymi do „dyrekcji Muzeum” należało skierować pismo z wnioskiem

⁴ Decyzja Ministra Kultury i Sztuki nr DM-IV/PRM/47/98i z 28 grudnia 1998 r.

⁵ Uchwała Rady Miasta Poznania nr LV/872/VI/2013.

⁶ Zarządzenie nr 9/2016 z 11 kwietnia 2016 r. w sprawie zmiany wytycznych dotyczących przygotowania materiałów i dokumentacji do przekazania Muzeum Archeologicznemu w Poznaniu. Wcześniejsze wytyczne, nie były wprowadzone w sposób sformalizowany. Zostały one uchylone na mocy ww. Zarządzenia.

o przyjęcie materiałów archeologicznych wraz z uzasadnieniem. Po uzyskaniu pisemnej zgody Dyrektora podmiot prowadzący badania zobowiązany był dostarczyć informacje o badanym stanowisku (w tym dotyczące funkcji stanowiska, położenia, chronologii, ilości i rodzaju materiałów) oraz kopie inwentarzy polowych. Na tej podstawie Muzeum występowało do właściwego konserwatora zabytków o przekazanie materiałów w depozyt (w celu wydania przez niego decyzji o przekazaniu zabytku w depozyt Muzeum, o której mowa w art. 35 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁷), a następnie o przekazanie ich na własność (decyzja o przekazaniu zabytku na własność muzeum, w trybie art. 35 ust. 6 ww. ustawy). Po uzyskaniu obydwu ww. decyzji, materiały mogły zostać zinwentaryzowane i w uzgodnionym terminie przekazane wraz z dokumentacją do Muzeum. W wytycznych określono sposób przygotowania materiałów. Zabytki musiały być umyte, zakonserwowane oraz zapakowane w woreczki zawierające metryczki, sporządzone według wzoru obowiązującego w Muzeum. Zarówno w zakresie zabytków wydzielonych jak i masowych, wymagane było sporządzenie protokołów przekazania ze spisem materiałów, z uwzględnieniem numerów inwentarza, katalogu oraz inwentarza polowego. Do Archiwum Naukowego Muzeum należało przekazać kserokopię całej dokumentacji, w tym.: inwentarze materiałów masowych, inwentarze materiałów wydzielonych, dzienniki badań, plany, sprawozdania z badań, sprawozdania przekazane do konserwatora zabytków, fotografie oraz kopie opracowań (jeśli były wykonane).

GIM wyjaśniła, że od 2015 r. przyjmowanie zabytków od instytucji lub osób potwierdzone było protokołem przyjęcia/przekazania z załączonymi inwentarzami. Wcześniej, zabytki przyjmowane były tylko w oparciu o numery inwentarza oraz karty katalogowo-ewidencyjne.

(dowód: akta kontroli str. 412-413, 546-554, 571-574)

3. W latach 2013-2017 (do 30 września) Muzeum uzyskało środki na prowadzenie badań archeologicznych w ramach pięciu inwestycji. Środki te pochodziły bezpośrednio od organizatora Muzeum⁸ oraz od inwestorów. W kontrolowanym okresie prowadzono badania w ramach pięciu inwestycji. Łączna kwota pozyskana przez Muzeum wynosiła 1.278,2 tys. zł.

W okresie objętym kontrolą Muzeum pozyskiwało środki na opracowanie wyników badań archeologicznych z programu realizowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego pn. „Ochrona zabytków archeologicznych”. W latach 2013-2017 (do 30 września) uzyskano dofinansowanie dla siedmiu projektów. Łączna wartość realizowanych projektów wyniosła 540,9 tys. zł, w tym kwota pozyskana z MKiDN - 406,1 tys. zł, a wkład własny - 134,8 tys. zł.

Głównym źródłem finansowania działalności Muzeum w latach 2013-2016 była dotacja podmiotowa z budżetu Miasta Poznania⁹. W ewidencji księgowej Muzeum nie wyszczególniono kosztów związanych z konserwacją i ochroną zbiorów. Dyrektor oszacowała, że koszty te sięgają ok. 15% kosztów ogółem przeznaczonych na realizację zadań merytorycznych, tj. ok. 500 tys. zł w 2017 r. Wydatki na wynagrodzenia w latach 2013-2016 stanowiły ok. 50% kosztów działalności operacyjnej Muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 183-186, 190-191, 195, 203)

⁷ Dz. U. z 2017 r. poz. 2187, ze zm., dalej: ustawa o ochronie zabytków.

⁸ Badania wykopaliskowe prowadzone na Starym Rynku w Poznaniu w 2015 r.

⁹ Dotacja podmiotowa z budżetu Miasta wynosiła: w 2013 r. – 4.372 tys. zł (82% przychodów), w 2014 r. - 4.306 tys. zł (77%), w 2015 r. – 2.594 tys. zł (52%), w 2016 r. – 5.111 tys. zł (78%).

4. W latach 2013-2017 (do 30 września), Wojewódzki Konserwator Zabytków nie prowadził w Muzeum kontroli w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W okresie tym nie było kontroli dotyczących zabytków archeologicznych oraz bezpieczeństwa zbiorów, realizowanych przez organizatora muzeum ani przez ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego.

Zapewnienie odpowiedniej przestrzeni magazynowej dla zbiorów było przedmiotem zainteresowania Rady Muzeum. W corocznych sprawozdaniach z działalności, Dyrektor informowała Radę Muzeum o planowanych oraz zrealizowanych inwestycjach w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 190-202, 482-486)

5.1. Zbiory Muzeum przechowywane były w trzech obiektach na terenie Poznania: w Pałacu Górków przy ul. Wodnej 27 (wystawy stałe, czasowe oraz magazyny zbiorów), w Rezerwacie Archeologicznym „Genius Loci” przy ul. Ks. I. Posadzego 3 (wystawa stała oraz wystawy czasowe) oraz w Regionalnej Składnicy Materiałów Archeologicznych na terenie Fortu VII przy ul. Polskiej. Dla budynków będących w zarządzie Muzeum¹⁰ prowadzone były książki obiektów budowlanych. Obiekty te były poddawane okresowym kontrolom w zakresie określonym w art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane¹¹. W latach 2013-2017 (do 30 września), w toku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uszkodzeń i braków, które mogłyby spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska, katastrofy budowlanej, pożaru lub wybuchu. Formułowano natomiast zalecenia dotyczące bieżącej konserwacji ww. obiektów. Zalecenia te były realizowane.

(dowód: akta kontroli str. 53-56, 144-161, 163, 468-481)

5.2. Zbiory Muzeum przechowywane były w ośmiu pomieszczeniach magazynowych, w tym w Regionalnej Składnicy Materiałów Archeologicznych (dalej: RSMA) w Forcie VII oraz w siedmiu magazynach zlokalizowanych w budynku Pałacu Górków (Skarbiec Muzeum oraz magazyny: Działu Archeologii Pozaeuropejskiej, Pracowni Okresu Wpływów Rzymskich, Pracowni Kultury Pomorskiej, Pracowni Wczesnej Epoki Brązu, Pracowni Kultury Łużyckiej, Pracowni Epoki Kamienia, oraz Działu Archeologii Historycznej).

RSMA znajduje się w pomieszczeniach wynajmowanych od Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości (z siedzibą w Poznaniu przy ul. Woźnej 12) na podstawie umowy z 1 lipca 2014 r.¹² Umowa została zawarta na czas nieokreślony. Łączna powierzchnia przedmiotu najmu wynosi 950,3 m² i składa się z dolnej hali o powierzchni 379,5 m² oraz z górnej hali o powierzchni 570,8 m². Zastępca Dyrektora Muzeum wyjaśnił, że jest tu składowany materiał masowy, który jest mniej wrażliwy na zmianę warunków temperaturowo-wilgotnościowych. Oszacowano, że zajęte jest ok. 60% powierzchni hal. Wolna powierzchnia magazynowa wynosiła ok. 378 m², a kubatura zabytków, jaką można jeszcze pomieścić w składnicy – ok. 500 m³. W halach umieszczone zostały regały metalowe: w dolnej hali znajdował się jeden regał zajmujący ścianę wzdłuż całej długości pomieszczenia (składający się z 51 pojedynczych modułów) oraz 5 metalowych regałów położonych w poprzek pomieszczenia, w górnej hali znajdowało się 28 podwójnych rzędów metalowych regałów (56 modułów) położonych w poprzek pomieszczenia. Zabytki składowane były w papierowych kartonach albo plastikowych pojemnikach. Kartony i pojemniki

¹⁰ tj. Pałac Górków oraz Rezerwat Archeologiczny „Genius Loci”.

¹¹ Dz. U. z 2017 r., poz. 1332, ze zm.

¹² Pomieszczenia w Forcie VII były nieprzerwanie wynajmowane od 2000 r., na podstawie umów z 12 stycznia 2000 r. i 22 kwietnia 2013 r.

były kolejno ponumerowane (w dolnej hali: od 1 do 1.812, w górnej hali od 1 do 5.200). Poszczególne regały nie były numerowane. Kartony oraz pojemniki były oznakowane papierowymi metryczkami, które zawierały m.in.: nr inwentarzowy składnicy, nr inwentarzowy Muzeum, opis zawartości, miejsce odnalezienia, chronologię i nazwę podmiotu prowadzącego badania. Pomieszczenia RSMA nie były wyposażone w urządzenia ogrzewania. Temperatura i wilgotność monitorowane były za pomocą rejestratora. Dane dotyczące temperatury i wilgotności zapisywane były w pamięci urządzenia z częstotliwością co godzinę. W pomieszczeniach znajdowały się gaśnice. W RSMA, w oddzielnym pomieszczeniu, znajdowała się dokumentacja ewidencyjna, która umożliwiała zidentyfikowanie zabytków. Dokumentacja prowadzona była w formie papierowej, jako księga inwentarzowa oraz w formie elektronicznej, w postaci pliku Excel. W dokumentacji ujęto m.in.: numer pojemnika, datę wpisu, nr inwentarza, miejscowość, stanowisko, opis przedmiotu, chronologię i datę badań.

Magazyny zabytków zlokalizowane były na III i IV piętrze budynku Pałacu Górków przy ul. Wodnej 27. W każdym z magazynów znajdowały się regały metalowe. Zabytki przechowywane były w papierowych kartonach. W magazynie Pracowni Kultury Łużyckiej wolna powierzchnia wynosiła ok. 30 m². W sześciu pozostałych magazynach nie było możliwości dostawienia dodatkowych regałów ze względu na brak wolnej przestrzeni. Zastępca Dyrektora Muzeum oszacował, że w kubatura zabytków, jaką można jeszcze pomieścić w ww. magazynach wynosi ok. 6,8 m³. W magazynach nie przechowywano dokumentacji archeologicznej zabytków. Identyfikacja zabytków odbywała się za pomocą systemu informatycznego MuzArp. Wszystkie magazyny wyposażone były w gaśnice oraz czujki przeciwpożarowe.

(dowód: akta kontroli str. 144-161, 333-384, 394-396, 594)

Szczegółową kontrolą objęto 20 zabytków archeologicznych pochodzących z badań związanych z realizacją inwestycji budowlanych pozyskanych w latach 2013-2017 (do 30 września), w tym: pięć opakowań zbiorczych zabytków masowych i 15 zabytków wydzielonych. W toku kontroli ustalono, że zabytki przechowywane były w miejscach określonych w kartach ewidencyjnych. Każdy z zabytków posiadał metryczkę zawierającą m.in. numer inwentarzowy, miejscowość znalezienia obiektu oraz nazwę stanowiska. Stan faktyczny zabytków był zgodny z zapisami w dokumentacji ewidencyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 581-584)

6. Decyzją Wojewody Wielkopolskiego z 22 lutego 1999 r.¹³, wydaną na podstawie art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia¹⁴, Muzeum zostało umieszczone w ewidencji obiektów podlegających obowiązkowej ochronie. Ochronę Muzeum zapewniała Wewnętrzna Służba Ochrony – Straż Muzealna (dalej: WSO), powołana na podstawie „Protokołu powołania wewnętrznej służby ochrony”¹⁵. Zakres zadań WSO, obowiązków pracowników i postępowania w służbie został określony w Instrukcji Straży Muzealnej. Ponadto, Muzeum zawarło umowę z podmiotem zewnętrznym, której przedmiotem była ochrona obiektu w formie monitorowania i interwencji w przypadku alarmu.

(dowód: akta kontroli str. 51-52, 487-501, 576-578)

¹³ Decyzja nr ZK.II-2.5220/106-1/99/1298 z 22 lutego 1999 r.

¹⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 2213.

¹⁵ Nr A-V-5153/126/0/2000 z 21 grudnia 2000 r.

7. Dla budynków Pałacu Górków oraz Rezerwatu Archeologicznego „Genius Loci” opracowane zostały oddzielne instrukcje bezpieczeństwa pożarowego. Dyrektor Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości poinformował, że obiekt Fortu VII, w którym znajduje się RSMA posiadał instrukcję bezpieczeństwa pożarowego opracowaną na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2 września 2014 r. w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 395-396, 522-534)

8. Muzeum nie posiadało instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia, o której mowa w § 30 ust. 1 ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 388-393)

9. W Muzeum opracowano plan ochrony obiektu, zawierający elementy określone w § 27 ust. 3 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów. Plan ten był uzgodniony z Komendantem Wojewódzkim Policji w Poznaniu.

W latach 2013-2016 inspektor ds. bhp i ppoż. corocznie prowadził kontrole z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej w budynku Pałacu Górków przy ul. Wodnej 27. W wyniku tych kontroli, corocznie wskazywano m.in. na brak oddzielenia piwnic drzwiami o odporności ogniowej EI 30 i brak oddymiania klatek schodowych.

Szef ochrony Muzeum (komendant WSO) corocznie sporządzał analizę i ocenę stanu bezpieczeństwa Muzeum z uwzględnieniem m.in. stanu ochrony fizycznej, przeprowadzonych kontroli wewnętrznych, szkoleń i zdarzeń nadzwyczajnych występujących w danym roku.

(dowód: akta kontroli str. 53-67, 420-457)

10. Muzeum posiadało plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego, o którym mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r.¹⁷, zawierający elementy wymienione w załączniku do tego rozporządzenia. Plan ten opracowany został w 2012 r. i nie był aktualizowany. Został uzgodniony z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz zatwierdzony przez Prezydenta Miasta Poznania.

(dowód: akta kontroli str. 502-521)

11. W kontrolowanym okresie, w Muzeum dokonano jednej kradzieży zabytku z wystawy czasowej zorganizowanej w Rezerwacie Archeologicznym „Genius Loci”. Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że w wyniku działań podjętych przez Policję i na podstawie nagrań z monitoringu wizyjnego ujęto sprawcę kradzieży oraz odzyskano nieuszkodzony zabytek. W związku z tym zdarzeniem podjęte zostały następujące działania: zmieniono gabloty wystawiennicze na bardziej masywne, zabytki z kruszców ułożono tuż pod kamerą rejestrującą obraz, rozkład zabytków w gablotach zmieniono w taki sposób, aby znajdowały się one w środkowej części okna gabloty, zabytki złote ułożono na podkładkach z pleksi i skupiono w jednym miejscu, by stanowiły zwarty kompleks, łatwy do objęcia wzrokiem dla ekipy obsługującej wystawę.

(dowód: akta kontroli str. 192-193, 272-274)

¹⁶ Dz. U. poz. 1240, dalej: rozporządzenie w sprawie zabezpieczania zbiorów.

¹⁷ W sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. Nr 212 poz. 2153, dalej: rozporządzenie w sprawie ochrony zabytków).

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego Muzeum Archeologicznego w Poznaniu z 1 grudnia 2015 r. oraz Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego Rezerwatu Archeologicznego „Genius Loci” z 1 grudnia 2015 r. nie spełniały wymogów wynikających z § 6 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów. Nie zawierały bowiem informacji dotyczących: potencjalnych zagrożeń pożarowych; dróg i kierunków ewakuacji zbiorów; sposobu sprawdzania organizacji i warunków ewakuacji zbiorów; technicznych środków umożliwiających ewakuację zbiorów; miejsc przechowywania i eksponowania najcenniejszych zbiorów; postępowania przy zabezpieczaniu najcenniejszych zbiorów; procedur powiadamiania dyrektora i pracowników muzeum o powstaniu zagrożenia; imion i nazwisk osób tworzących zespoły mające brać udział w ewakuacji zbiorów, a także zajmowanych przez te osoby stanowisk, z określeniem zakresu ich działania i odpowiedzialności.

Na powyższą ocenę nie ma wpływu fakt, że w Rezerwacie Archeologicznym „Genius Loci” brak obecnie zbiorów, które mogłyby być ewakuowane - na co w swych wyjaśnieniach powołuje się Zastępca Dyrektora. NIK wskazuje również, że „Plan ochrony zabytku na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych” nie może zastępować procedur wymaganych Instrukcją Bezpieczeństwa Pożarowego, skoro ustawodawca przewidział konieczność sporządzenia obu tych dokumentów.

(dowód: akta kontroli str. 388-393, 522-534)

2. Muzeum nie posiadało instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia, o której mowa w § 30 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów. Brak zapewnienia prawidłowego przygotowania do ewakuacji zbiorów może doprowadzić do sytuacji, w której zbiory mogłyby zostać utracone, uszkodzone lub zniszczone w przypadku pożaru lub innego niebezpieczeństwa.

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że w zakresie przygotowania do ewakuacji zastosowanie mają zapisy w „Planie ochrony zabytku na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych”. Dodał jednocześnie, że „trwają przygotowania do opracowania takiej instrukcji”.

NIK wskazuje, że instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji jest odrębnym dokumentem i w myśl § 30 ust. 2 ww. rozporządzenia, powinna zawierać ustalenia określone w jego § 28. Natomiast „Plan ochrony zabytku na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych” jest dokumentem opracowywanym na podstawie § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ochrony zabytków, dotyczy innej materii, inny jest też zakres obligatoryjnych kwestii, jakie powinny zostać w nim ujęte.

(dowód: akta kontroli str. 388-393)

3. „Plan ochrony zabytku na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych” opracowany został w listopadzie 2012 r. i nie był aktualizowany, co stanowi naruszenie § 5 rozporządzenia ws. ochrony zabytków, który stanowi, że plany ochrony zabytków podlegają corocznej aktualizacji w terminie do dnia 31 marca każdego roku, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego. NIK wskazuje, że w okresie objętym kontrolą zmianie uległy np. dane pracowników wskazanych w ww. planie, a w arkuszu aktualizacyjnym stanowiącym załącznik do planu nie dokonano żadnych wpisów.

Zastępca Dyrektora Muzeum wyjaśnił, że brak aktualizacji planu wynikał z „braku zmian w warunkach lokalowo-funkcjonalnych obiektu, a zwłaszcza w wykazie zabytków podlegających szczególnej ochronie”, natomiast „dokonanie zmian personalnych zostało przeoczone, przy czym dane kontaktowe do osób funkcyjnych są aktualizowane w innych zbiorach”.

(dowód: akta kontroli str. 502-521, 585-586)

4. Dla obiektu Rezerwatu Archeologicznego „Genius Loci” należącego do Muzeum nie opracowano Planu ochrony, o którym mowa w § 27 ust.1 rozporządzenia ws. zabezpieczania, ani nie uwzględniono ww. obiektu w obowiązującym Planie ochrony Muzeum.

Okoliczności wskazywane w wyjaśnieniach Zastępcy Dyrektora Muzeum, że nie opracowano planu ochrony z uwagi na brak ekspozycji zbiorów zabytków ruchomych, bądź sporadyczną organizację wystaw czasowych z drobnymi eksponatami nie usprawiedliwiają odstępiania od opracowania ww. planu.

(dowód: akta kontroli str. 163, 385-387, 420-467)

5. Przeglądu stanu zabezpieczeń budowlanych i mechanicznych, w tym sprawdzenia kompletności kluczy w 2015 i 2016 r. dokonywano niezgodnie z § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2 września 2014 r. w sprawie zabezpieczania zbiorów. Do przeprowadzenia przeglądu nie została formalnie powołana przez Dyrektora Muzeum, co najmniej dwuosobowa komisja, która sporządziłaby odpowiedni protokół zawierający ustalenia dotyczące przeglądu, imiona i nazwiska oraz stanowiska służbowe osób, które w nim uczestniczyły (§ 10 ust. 3).

Dokonywanie przeglądów stanu zabezpieczeń budowlanych i mechanicznych przez zespół złożony z trzech osób¹⁸ oraz sporządzanie przez każdą z tych osób osobnych raportów nie stanowi prawidłowej realizacji wymogów określonych w ww. przepisie prawa.

(dowód: akta kontroli str. 53-67, 388-393)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że w toku kontroli z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej, w latach 2013-2016, corocznie wskazywano m.in. na brak oddzielenia piwnic drzwiami o odporności ogniowej EI 30 oraz brak oddymiania klatek schodowych. Zastępca Dyrektora Muzeum wyjaśnił, że w tym zakresie wykonana została w 2016 r. ekspertyza oraz przygotowano projekt budowlany, a obecnie Muzeum czyni starania o pozyskanie środków na realizację projektu.

Ponadto, NIK zwraca uwagę na brak urządzeń służących do monitorowania temperatury i wilgotności w pomieszczeniach magazynowych w budynku Pałacu Górków przy ul. Wodnej 27. Zastępca Dyrektora Muzeum wyjaśnił, że montaż takich urządzeń został rozpoczęty w roku bieżącym.

(dowód: akta kontroli str. 53-56, 386-393)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

¹⁸ składający się z Komendanta Straży Muzealnej, specjalisty ds. BHP oraz kierownika działu Technicznego.

2. Działania podejmowane przez Muzeum w celu ochrony zabytków archeologicznych

Opis stanu faktycznego

1. W Muzeum prowadzone były m.in.: Księga Inwentarzowa Muzealiów Archeologicznych, Księga Depozytów, Księga Wpływów oraz Księga Ruchu Muzealiów. Kierownik Działu GIM wyjaśniła, że w księdze Wpływów ewidencjonowano muzealia stanowiące własność Muzeum lub przejęte w depozyt nieposiadające inwentarzy polowych. W objętym kontrolą okresie nie ewidencjonowano w tej księdze zabytków odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych. Sposób ewidencjonowania zabytków w Księdze Inwentarzowej Muzealiów został opisany w sekcji dotyczącej nieprawidłowości.

Do Księgi Depozytów wpisywano zabytki niebędące własnością Muzeum, przekazane przez inne podmioty i osoby.

W księdze tej nie ujęto zabytków archeologicznych pozyskanych w związku z realizacją inwestycji budowlanych, które w drodze decyzji, w depozyt Muzeum przekazał wojewódzki konserwator zabytków, w tym:

- na podstawie ośmiu decyzji o przekazaniu zabytków w depozyt, które nie zostały przekazane na własność Muzeum;
- 20 decyzji o przekazaniu w depozyt, których przyjęcie udokumentowano protokołem przyjęcia – przekazania sporządzonym po przekazaniu ich na własność (w drodze decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków)¹⁹. Do zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych zakładane były karty ewidencyjne, o których mowa w § 7 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach²⁰ (dalej: rozporządzenie ws. ewidencjonowania). Karty te sporządzane były przez podmioty prowadzące badania archeologiczne, a ich sporządzenie było jednym z wymogów dotyczących przyjmowania zabytków archeologicznych. W przypadku zabytków masowych, karty ewidencyjne nie zawierały dokumentacji wizualnej zabytku. Główny Inwentaryzator Muzealiów wyjaśniła, że trudno byłoby wykonać zdjęcie dla liczego, niecharakterystycznego i rozdrobnionego materiału, a w przypadku tych zabytków „rysunek techniczny byłby w tej sytuacji nieefektywny zaś zdjęcie miałoby zbyt duży stopień ogólności”.

(dowód: akta kontroli str. 164-182, 397-406, 587-588)

Z uwagi na przyjęty model ewidencjonowania zbiorów, nie było możliwe określenie dokładnej liczby zabytków archeologicznych w zbiorach Muzeum. Kierownik Działu GIM wskazała, że liczba pozycji inwentarzowych na dzień 1 stycznia 2013 r. wynosiła 47.621, w tym 260 w depozycie Muzeum oraz 47.361 przejęte na własność. Wyjaśniła przy tym, że „Muzeum (...) zgodnie z tradycyjnym zapisem Księgi Inwentarzowej oraz specyfiką materiału archeologicznego, jako ilość zabytków podaje liczbę pozycji inwentarzowych²¹. W ramach jednej pozycji inwentarzowej funkcjonuje od kilku do kilku tysięcy pozycji katalogowych, na które składają się zabytki wydzielone, jak i materiał masowy”.

(dowód: akta kontroli str. 204, 401-406)

2. Muzeum sporządzało i terminowo przekazywało do Głównego Urzędu Statystycznego Sprawozdania z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej

¹⁹ Zabytki te ujmowano wówczas w Księdze Inwentarzowej Muzealiów Archeologicznych.

²⁰ Dz.U. Nr 202, poz. 2073

²¹ W Muzeum nie prowadzono oddzielnego rejestru zabytków wydzielonych i masowych.

(K-02). W sprawozdaniach nie wskazywano liczby zabytków zgromadzonych w Muzeum, ale liczbę pozycji w Księdze Inwentarzowej. Ponadto w sprawozdaniach, w Dziale 3. nie wykazywano zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych, otrzymanych na podstawie decyzji o przekazaniu w depozyt, wydanych przez właściwego konserwatora zabytków. W Dziale 2 i 3 sprawozdania K-02 nie wykazywano stanu i ruchu przekazanych w depozyt zabytków archeologicznych, ponieważ przyjmowano i ewidencjonowano je dopiero po tym, jak stały się własnością Muzeum. Oprócz ww. sprawozdań Muzeum w latach 2016-2017 wypełniało ankietę „Statystyka Muzeów”, która była przekazywana do Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (NIMOZ).

(dowód: akta kontroli str. 105-142, 275-332)

3. Dyrektor Muzeum, w drodze zarządzenia²², określiła zasady prowadzenia komisyjnej kontroli zgodności dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów (inwentaryzacji). Na potrzeby inwentaryzacji wydzielono 11 zbiorów zabytków. Ostatni spis z natury, obejmujący wszystkie pracownie i działy Muzeum został przeprowadzony w latach 1971-1973.

Instrukcja inwentaryzacji została wprowadzona zarządzeniem dyrektora nr 17/2010. W latach 2013-2017 (do 30 września) w Muzeum prowadzono inwentaryzację w pięciu zbiorach zabytków²³, z czego do 30 września 2017 r. zakończono ją w czterech zbiorach. Inwentaryzacji tej podlegały również zabytki wpisane do Księgi Depozytów, przechowywane wraz z innymi zabytkami. Kierownik Działu GIM wyjaśniła, że inwentaryzacja depozytów „dotyczyła tylko tych zbiorów, o których było wiadomo, że nie przejdą na własność Muzeum”. Z przeprowadzonych inwentaryzacji, komisja kontrolna sporządzała raport końcowy, który był przedkładany Dyrektorowi Muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 535-545, 555-570, 589-591)

4. W latach 2013-2017 (do 30 września) Muzeum otrzymało 28 decyzji²⁴ właściwego konserwatora zabytków o przekazaniu w depozyt zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych. Liczba zabytków, przekazanych w depozyt wynosiła ogółem: 429.209 zabytków masowych i 5.033 zabytki wydzielone, z tego:

- w 2013 r. – 273.143 zabytki masowe i 1.132 zabytki wydzielone,
- w 2014 r. – 14.285 zabytków masowych i 59 zabytków wydzielonych,
- w 2015 r. – 114.409 zabytków masowych i 1.869 zabytków wydzielonych,
- w 2016 r. – 27.372 zabytki masowe i 1.973 zabytki wydzielone.

W każdym przypadku, po uzyskaniu decyzji o przekazaniu zabytków w depozyt, Muzeum występowało do konserwatora o przekazanie zabytków na własność. Okres czasu od uzyskania decyzji o przekazaniu w depozyt do złożenia przez Muzeum wniosku o przekazanie zabytków na własność wynosił: poniżej dwóch tygodni (w 10 przypadkach), od dwóch do czterech tygodni (w 12 przypadkach), od jednego do dwóch miesięcy (w czterech przypadkach), od dwóch do czterech miesięcy (w dwóch przypadkach). Okres od wydania decyzji o przekazaniu w depozyt zabytków do wydania decyzji o przekazaniu na własność wynosił: do jednego miesiąca (w dziewięciu przypadkach), od jednego do dwóch miesięcy (w 15

²² Zarządzenie nr 15/2010 z dnia 1 października 2010 r.

²³ Pracownia Epoki Kamienia, Pracownia Wczesnej Epoki Brązu, Pracownia Kultury Łużyckiej, Pracownia Kultury Pomorskiej, Skarbiec.

²⁴ W tym: siedem w 2013 r., pięć w 2014 r., 12 w 2015 r., cztery w 2016 r.

przypadkach), od dwóch do trzech miesięcy (w dwóch przypadkach), od trzech do sześciu miesięcy (w dwóch przypadkach). Okres od wydania decyzji o przekazaniu w depozyt zabytków do ich przyjęcia do Muzeum²⁵ wynosił: do jednego miesiąca (w ośmiu przypadkach), od jednego do dwóch miesięcy (w trzech przypadkach), od dwóch do trzech miesięcy (w ośmiu przypadkach), od trzech do sześciu miesięcy (w pięciu przypadkach), od sześciu do 12 miesięcy (w dwóch przypadkach), powyżej 12 miesięcy (w dwóch przypadkach). W objętym kontrolą okresie nie wystąpiły przypadki odmowy przyjęcia zabytków.

(dowód: akta kontroli str. 205-222, 598-735)

5. Szczegółowej kontroli poddano 25 decyzji z lat 2013-2016 o przekazaniu w depozyt zabytków archeologicznych. Stwierdzono, iż fizyczne przekazanie zabytków następowało po wydaniu decyzji o przekazaniu w depozyt (w ośmiu przypadkach) oraz decyzji o przekazaniu na własność (w ośmiu przypadkach). W jednym przypadku materiały z badań były przechowywane w Muzeum od momentu ich wydobywania, z uwagi na fakt, iż Muzeum było jednostką prowadzącą badania archeologiczne. W ośmiu przypadkach nie sporządzono protokołu przyjęcia zabytków, wobec czego ustalenie daty przekazania materiałów do Muzeum jest niemożliwe. W żadnym ze skontrolowanych przypadków w przekazaniu zabytków nie uczestniczył przedstawiciel konserwatora zabytków.

Podmioty prowadzące badania spełniły stawiane przez Muzeum warunki dotyczące sposobu konserwacji i oznaczania zabytków, co było warunkiem przyjęcia materiałów. Wraz z zabytkami przekazywano dokumentację z badań archeologicznych, w tym inwentarze zabytków.

W 16 przypadkach sporządzono protokół przyjęcia, do którego załączono inwentarze zabytków. W dziewięciu przypadkach protokołu nie sporządzono, z tego w jednym przypadku badania prowadzone były bezpośrednio przez Muzeum.

(dowód: akta kontroli str. 224-226)

W latach 2013-2017 (do 30 września) do Muzeum wpłynęło 597 wniosków o wydanie zgody na przyjęcie zabytków archeologicznych z planowanych badań archeologicznych związanych z realizacją inwestycji budowlanych (tzw. promesy). W tym okresie wystąpiło 14 przypadków przekazania materiału archeologicznego w związku z wydanymi promesami. W jednym przypadku Muzeum nie wydało promesy ze względu na konieczność sporządzenia przez wnioskodawcę odrębnych wniosków. W czterech przypadkach Muzeum posiadało informację, że badania były w toku. W pozostałych przypadkach nie dysponowano wiedzą co do efektów prowadzonych badań. Dyrektor wyjaśniła, że Muzeum, wydając promesę, wyraża wstępną zgodę na przyjęcie materiałów pozyskanych w trakcie badań, ale nie uzyskuje informacji zwrotnych o ich wynikach ani od odpowiedniego konserwatora, ani od pomiotów realizujących badania.

(dowód: akta kontroli str. 227-254, 579-580)

6. W 2015 r. Muzeum otrzymało od Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu pozwolenie na prowadzenie badań archeologicznych na płycie Starego Rynku²⁶. Pozyskany materiał został przekazany w depozyt²⁷, a następnie na własność

²⁵ W przypadku braku protokołu przekazania, za datę przyjęcia zabytków do Muzeum przyjęto datę wpisu do Księgi Inwentarzowej.

²⁶ Pozwolenie nr 230/2015 z 9 kwietnia 2015r.

²⁷ Decyzja Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu nr 66/2016 z 24 marca 2016 r.

Muzeum²⁸. Przekazanie dokumentacji do Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu nastąpiło 17 grudnia 2015 r.²⁹

(dowód: akta kontroli str. 255-257, 733-735)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Stosowany w Muzeum system prowadzenia Księgi Inwentarzowej był niezgodny z wymogami wynikającymi z § 5 ust. 1 rozporządzenia ws. ewidencjonowania, który stanowi, że każde z muzealiów wpisuje się do księgi inwentarzowej pod odrębnym numerem. W Księdze Inwentarzowej Muzealiów Archeologicznych prowadzonej w Muzeum dokonywano wpisów dla danego stanowiska archeologicznego, nie zaś dla poszczególnych zabytków archeologicznych pozyskanych np. w związku z realizacją inwestycji budowlanych. Nieprawidłowość ta wpływa zarazem na wiarygodność sprawozdań K-02, sporządzanych przez Muzeum, w których należało wykazywać liczbę oraz ruch zabytków w ciągu roku.

Powyższe ustalenia potwierdzają wyjaśnienia Kierownik Działu Głównego Inwentaryzatora Muzealiów, z których wynika, że w ramach jednej pozycji „inwentarzowej” funkcjonowało od kilku do kilku tysięcy pozycji „katalogowych”, a pozycja „chronologiczno-inwentarzowa” obejmowała zarówno zabytki wydzielone, jak i masowe.

(dowód: akta kontroli str. 164-182, 223, 397-406, 587-588)

2. Do prowadzonej w Muzeum Księdze Depozytów nie wpisano żadnego z zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych, przekazanych na podstawie decyzji wydanych w latach 2013-2017 (do 30 września) przez wojewódzkiego konserwatora zabytków mimo, że wymóg taki wynika z § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia ws. ewidencjonowania. Przepis ten stanowi, że: zabytki przechowywane w muzeach są ewidencjonowane, a ewidencjonowanie to polega na wpisie dokonany m.in. w księdze depozytów. Ustalono, że w przypadku ośmiu decyzji³⁰ dotyczących 41.076 zabytków masowych i 2.032 zabytków wydzielonych, przekazanie zabytków nastąpiło po wydaniu decyzji o ich przekazaniu w depozyt, a przed wydaniem decyzji o ich przekazaniu na własność Muzeum.

Kierownik Działu GIM wyjaśniła, że zabytki te nie są ujmowane w Księdze Depozytów, a Muzeum niezwłocznie po otrzymaniu decyzji o ich przekazaniu w depozyt występuje do danego konserwatora o przekazanie ich na własność. Po jej uzyskaniu zabytki wpisywane są do Księgi Inwentarzowej. Zdaniem Kierownika Działu GIM „taka metoda akcesji zabytków powoduje, że unika się konieczności przepisywania zapisów z księgi depozytów do księgi inwentarzowej muzealiów”. Muzeum dążyło do szybkiego przejęcia zabytków na własność. Kierownik Działu GIM wskazała, że powodem stosowania takiej praktyki był m.in. fakt, iż większość firm nie miała warunków do przechowywania materiałów nagromadzonych w wyniku badań wykopaliskowych i starano się przez to zapobiec rozproszaniu zabytków. Wskazała również, że przyjmowanie zabytków na własność „zwalnia” właściciela, czyli wojewódzkiego konserwatora zabytków od jakichkolwiek opłat, których Muzeum mogłoby żądać w przypadku

²⁸ Decyzja Miejskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu nr 89/2016 z 5 maja 2016 r.

²⁹ W pozwoleniu na prowadzenie badań archeologicznych termin opracowania dokumentacji został określony na 31 grudnia 2017 r.

³⁰ 64/C/2014, 65/C/2014, 66/C/2014, 67/C/2014, 68/C/2014 z 23.05.2014, 50/2015 z 10.04.2015, 2/2016/C z 07.01.2016, 66/2016 z 24.03.2016

ich przechowywania jako depozytu. NIK wskazuje, że w świetle obowiązujących przepisów, podmiot przyjmujący zabytki w depozyt nie ma możliwości żądania opłat za ich przechowywanie.

Dyrektor wyjaśniła, że Muzeum stara się, aby zbiory pochodzące z badań archeologicznych w związku z realizacją inwestycji budowlanych miały status depozytu jak najkrócej i by jak najszybciej przechodziły na własność Muzeum, dzięki czemu można je systematycznie poddawać konserwacji zachowawczej. NIK wskazuje, że dążenie do szybkiego występowania o przekazanie zbiorów na własność Muzeum nie zwalnia z obowiązku, wynikającego z właściwej decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków, faktycznego przyjęcia ich w depozyt.

(dowód: akta kontroli str. 174-176, 205-218, 401-406, 589-591, 598-735)

3. W Muzeum nie prowadzono komisyjnej kontroli zgodności dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów w zakresie i terminach określonych w rozporządzeniu ws. ewidencjonowania. Ostatnią inwentaryzację, obejmującą wszystkie pracownie i działy Muzeum przeprowadzono w latach 1971-1973.

Zgodnie z § 3 ust. 6 ww. rozporządzenia, komisyjna kontrola zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów powinna odbywać się co pięć lat od daty zakończenia poprzedniej kontroli. Organizator muzeum może przedłużyć ten okres do 10 lat.

Kierownik Działu GIM wyjaśniła, że „w przypadku tak dużych zbiorów zabytków archeologicznych o złożonej proveniencji, zgromadzonych w kilku magazynach (...), przeprowadzenie inwentaryzacji co 5 lat nie jest technicznie, czasowo oraz kadrowo możliwe. Uniemożliwiałoby to lub drastycznie ograniczało również prowadzenie przez muzeum jakiegokolwiek innej działalności statutowej. Zgodnie z zarządzeniami dyrektora (...) od początku 2011 r. w Muzeum trwa inwentaryzacja ciągła, podzielona na etapy”. Ponadto wskazała, że nie występowało do organizatora Muzeum o przedłużenie okresu inwentaryzacji „w związku z tym, że jej jeszcze nie ukończono”.

NIK wskazuje, że w Zarządzeniu nr 15/2010 ustalono, że komisyjna kontrola zgodności będzie prowadzona w terminie oraz z częstotliwością wynikającą z właściwych przepisów. Do 30 września 2017 r. zarządzono inwentaryzację w pięciu z 11 zbiorów zabytków, a zakończono w czterech. Każdy ze spisów był przeprowadzany po wydaniu odrębnego zarządzenia przez Dyrektora Muzeum. Nie można zatem uznać, że trwała inwentaryzacja ciągła.

Nieprzeprowadzenie komisyjnej kontroli zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów uniemożliwia określenie liczby zabytków znajdujących się w Muzeum, co nie sprzyja ochronie powierzonych zabytków oraz stwarza ryzyko zaginięcia zbiorów.

(dowód: akta kontroli str. 538-543, 555-570, 401-406)

4. Przyjęcie zabytków archeologicznych w okresie objętym kontrolą w dziewięciu spośród 25 kontrolowanych przypadków nie było dokumentowane protokołem przekazania. Zgodnie z § 2 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania, przekazywanie zabytków do zbiorów muzealnych dokumentuje się protokołem przyjęcia, potwierdzającym wolę przekazania-przyjęcia przez przedstawicieli stron.

Kierownik Działu GIM wyjaśniła, że zabytki archeologiczne przyjmowane były do Muzeum „w oparciu o procedurę uzgodnioną z Dyrekcją Muzeum” (...). Od 2015 r., kiedy Regionalna Składnica Materiałów Archeologicznych zaczęła podlegać Działowi GIM, przyjmowanie zabytków od instytucji/osób potwierdzone jest protokołami przekazania/przyjęcia z załączonymi inwentarzami. Wcześniej, zabytki przyjmowane były tylko w oparciu o numery inwentarza (nadawane przez Muzeum) oraz karty katalogowo-ewidencyjne (z pomocniczym uwzględnieniem inwentarzy polowych), wykonane i dostarczone przez przekazującego”.

Ustalenia kontroli wskazują, że w 2016 r. wystąpiły przynajmniej trzy przypadki przyjęcia materiałów archeologicznych bez sporządzania protokołu przekazania. Brak protokołów przekazania stanowi naruszenie § 2 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania oraz nie sprzyja zapewnieniu przejrzystości procesu przyjmowania zabytków.

(dowód: akta kontroli str. 164-182, 397-406, 587-588)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Muzeum w zakresie działań podejmowanych w celu ochrony zabytków archeologicznych.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³¹, wnosi o:

- 1) opracowanie instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dla obiektów Muzeum zgodnie z wymogami rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów,
- 2) opracowanie instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia, o której mowa w § 30 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania zbiorów,
- 3) dokonywanie aktualizacji planu ochrony zabytku na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,
- 4) ewidencjonowanie przyjętych zabytków poprzez wpis w inwentarzu muzealiów, prowadzonym w formie księgi inwentarzowej i księdze depozytów oraz doprowadzenie procedur dotyczących sposobu przygotowywania materiałów i dokumentacji pochodzących z badań archeologicznych do zgodności z obowiązującymi przepisami,
- 5) zapewnienie przeprowadzenia komisyjnej kontroli zgodności dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym wszystkich zbiorów Muzeum,
- 6) dokumentowanie przyjęcia zabytków archeologicznych przekazanych w depozyt Muzeum na podstawie decyzji właściwego konserwatora zabytków, protokołem ich przyjęcia.

³¹ Dz. U. z 2017 r., poz. 524

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 28 grudnia 2017 r.

Kontroler
Piotr Iwański
st. inspektor kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

.....
podpis

.....
podpis